

RECHTSGESCHIEDENIS

AKA20096372

C.J.H. Jansen

De geschiedenis van het universitaire onderwijs is in het Katern Rechtsgeschiedenis regelmatig onderwerp van bespreking geweest. Deze keer vraag ik aandacht voor de juridische opleiding op de Nederlandse Antillen. De Universiteit van de Nederlandse Antillen viert dit jaar haar 30-jarige bestaan. B.D. van der Velden herdenkt dit memorabele feit in een boekje, getiteld *Van Praktizijnsopleiding tot Juridische Faculteit. 140 jaar juridisch onderwijs op Curaçao* (uitgegeven door Boom Juridische uitgeverij te Den Haag). Zoals uit de titel van het boekje blijkt, is al in de 19^e eeuw, in 1869, een vorm van juridisch onderwijs geïntroduceerd op de Antillen. Dit onderwijs zag op de opleiding van de praktizijns. Het beroep van praktizijn was vergelijkbaar met dat van advocaat. Een praktizijn kon niet zo maar beginnen. Zij moesten bijvoorbeeld doctor in het recht zijn. Degene die dit niet waren, konden dispensatie krijgen door het afleggen van een examen. Ter voorbereiding van dat examen moest onderwijs gevolgd worden. Dit onderwijs is het begin van de juridische opleiding op de Nederlandse Antillen. Het Praktizijnsonderwijs heeft voortbestaan tot 1959. Praktizijns heten vanaf dat moment advocaat.

Vanaf 1950 heeft zich een Stichting Rechtsschool Nederlandse Antillen (een particulier initiatief) ingezet voor de verwerking van goed juridisch onderwijs. Zij was mede opgezet om de praktizijnsopleiding te verbeteren. Zij zou het einde van deze opleiding echter overleven en bereidde later potentiële advocaten voor op hun examen. De laatste lichting aan de Rechtsschool startte in 1967. Het was rond die tijd overigens gebruikelijk dat de helft van de advocaten een Nederlandse universitaire opleiding had afgerond, de andere helft bekwaamde zich op de Antillen.

Een volgende fase in de ontwikkeling van de juridische opleiding op de Antillen werd gevormd door de oprichting van een Rechtshogeschool. Een belangrijke wegbereider van deze hogeschool is prof. J.Th. de Smidt geweest, Leids en Amsterdams rechtshistoricus. De hogeschool moest zich tevens richten op de bestudering van de typisch Antilliaanse facetten van het recht. Antillianen (zoals J.A. Schiltkamp en C.E. Dip) en Nederlanders werkten eendrachtig samen en in 1970 werd de Landsverordening Rechtshogeschool van kracht. Het onderwijs begon in 1971. De opleiding was beperkt tot de kandidaatsfase (de toenmalige eerste twee jaren) van de rechtenstudie. Het doctoraal (de laatste fase van de studie) moesten de studenten in Leiden of Nijmegen voltooien.

Bij Landsverordening van 12 januari 1979 (PB 1979, nr. 27) volgt de oprichting van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA). Antillianen kunnen nu een volledige academische juridische opleiding in eigen omgeving volgen. De UNA heeft een sterke impuls gegeven aan de Antillianisering van het recht en het juridische leven op de

Antillen. Een teken hiervan is de oprichting van het *Tijdschrift voor Antilliaans Recht* en de oprichting van de Antilliaanse Juristen-Vereniging. Het onderwijs wordt mede verzorgd door ingevlogen hoogleraren en andere docenten uit Nederland. Een jaarlijks terugkerende gast uit Nijmegen was prof. W.C.L. van der Grinten.

De toekomst van de UNA is kwetsbaar. De staking aan het begin van het studiejaar 2008-2009 ligt nog vers in het geheugen. Daarnaast zijn er problemen met betrekking tot de financiën en het vinden van goede docenten. Los van dit alles is er een mooie traditie van juridisch onderwijs op de Nederlandse Antillen ontstaan: wie de precieze ontstaansgeschiedenis van deze traditie wil weten, leze het boek van Van der Velden. Ik mag graag een kanttekening maken. De afwezigen schitteren. Wie over het (postacademische) juridische onderwijs op de UNA schrijft, mag één naam eigenlijk niet onvermeld laten: S.C.J.J. Kortmann.

Een ander memorabel rechtshistorisch feit uit 2009 is de verschijning van de *Subseciva Groningana* (Studies in Roman and Byzantine Law), deel VIII. Het Byzantijnse recht wordt al jarenlang bestudeerd door een groep Groningse onderzoekers, die nauw samenwerken met collega's in het buitenland (uit bijvoorbeeld Frankfurt, Wenen en Athene). Het Byzantijnse recht is – te kort gezegd – het Grieks-Romeinse recht van het Byzantijnse rijk, het Christelijke rijk na keizer Justianianus (levend in de zesde eeuw na Christus), dat onder meer grote delen van Turkije en Griekenland omvatte. Een van de grootste prestaties van deze onderzoeksgroep is de uitgave van de *Basilica*, een min of meer officiële Griekse wettekst, opgesteld door keizer Leo VI de Wijze (886-912) voor het Byzantijnse rijk. De *Subseciva* bevat een keur aan artikelen op dit onderzoeksgebied. Vooral Th.E. van Bochove heeft zich in dit nummer niet onbetuigd gelaten. Er zijn ook bijdragen van F. Brandsma, D. Penna, B.H. Stolte en N. van der Wal.

Toen ik op het punt stond om de katernbijdrage te versturen naar de redactie van *Ars Aequi*, belandde op mijn bureau een prachtig uitgegeven boek van de hand van P.C. Kop, *Mens en Burger*, Een geschiedenis van de grondrechten (uitgegeven door de Walburg Pers in Zutphen). Het boek gaat in op de voorgeschiedenis van de grondrechten en vooral de ontwikkeling van deze rechten vanaf het einde van de 18^e eeuw, wanneer zij hun weg hebben gevonden naar de verschillende grondwetten in Nederland, de andere Europese staten en de Verenigde Staten. In een volgend Katern is er meer aandacht voor dit interessante boek.